

Nye pladser og platforme i byen

Morgendagens muligheder og udfordringer i kulturhusene

Andersson, Lasse

Published in:
Huse I Danmark

Publication date:
2010

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Andersson, L. (2010). Nye pladser og platforme i byen: Morgendagens muligheder og udfordringer i kulturhusene. *Huse I Danmark*, (36), 5-5.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

TIL BORDS MED KULTURHUSFAMILIEN

Onsdag den 25. november 2009 afholdt Huse i Danmark et debat- og visionsseminar i Kulturhuset Islands Brygge. Formen var uformel, og der var lagt op til ”debat med mad i munden”

Da Karen Lisa Salamon præsenterede sin nyskrevne rapport ”En etnografisk montage om huses lokale kultur og forankring” på hustræf i maj 2009, blev der taget hul på en for kulturhusene helt ny pose blandede bolsjer af videnskabelige analyser og samfundspolitiske problemstillinger. Rapporten og Karen Lisa Salamons oplæg på seminaret blev en øjenåbner for mange, og debatlysten var større end omfanget af seminaret kunne rumme.

Det var derfor helt naturligt allerede på generalforsamlingen samme dag at beslutte, at der skulle arrangeres et debat- og visionsseminar i efteråret, som ville give kulturhusfolk mulighed for at gå i dybden med nogle af problemstillingerne og sammen nærmere sig en fælles selvforståelse.

Planen om et opfølgende seminar fik luft under vingerne, da der i udviklingspuljen, administreret af HiD, Amatørernes Kunst og Kultursamråd og Kulturelle Samråd i Danmark, viste sig at være midler til overs til fordeling blandt de tre organisationer fra et projekt, som måtte opgives i sidste instans. HiD’s bestyrelse besluttede derfor at kombinere debatten med et socialt arrangement, hvor det faglige indhold krydredes med en god middag og en afslappet form, hvor mad og tale blandede sig til ”debat med mad i munden.”

Struktur på diskussionen

Karen Lisa Salamon åbnede aftenen med en debat i plenum og kastede en lang række spørgsmål på bordet, der dannede udgangspunkt for en diskussion om kulturhusenes reelle vilkår og formuleringen af en række visioner for området. Herefter fik de ca. 40 deltagere serveret en tre-retters menu, mens man diskuterede videre i mindre grupper.

Aftenens store udfordring bestod i at strukturere de mange emner i konkrete kategorier og gøre dem debategnede. Det lykkedes bestyrelsen vha. en hæsblesende indsats at samle de mange indslag fra debatten i 5 gruppeoplæg, der tog udgangspunkt i temaerne: brugerne og det lokale engagement, aktiviteter, faciliteter, politik samt forskning. Opgaven lød herefter på at drøfte emnerne igennem og udmønte dem i en vision for kulturhusene og/eller Huse i Danmark som forening.

Væk med berøringsangsten

Et af de varmeste politiske emner, der blev taget op, var kulturhusenes

Deltagere til ”debat med mad i munden”

Et oplæg til debat ved Karen Lise Salamon

linjer og netværket kulturhusene imellem. Måske kunne man i højere grad tænke kulturhusene som en storfamilie og udvide eller endda formalisere samarbejdet. Man kunne fx oprette en ”udstyrsbank” og deles om faciliteter som mobile toiletter og teknisk udstyr – bæredygtigt, i sagens natur – og sende personale med bestemte kompetencer rundt mellem husene, når der var behov for at få løst bestemte opgaver. Det kunne også være den smalle og uventede kunst, man sendte rundt i et større netværk via en uafhængig kunstforening..

Samtidig fødtes idéen om, at kulturhusfamilien kunne have sit eget skilt, der markerede husets beliggenhed – ligesom s-togstationerne, bare med et stort KI. I princippet kunne man forestille sig dette skilt udbredt til hele Europa, som en vejviser til det kulturelle liv og det sociale fællesskab.

HiD’s rolle

Den rolle man ser HiD spille sig til de kernefunktioner, som foreningen allerede varetager: den netværksskabende og den vidensgenererende- og spredende funktion samt den politisk aktive rolle. Men det forudsætter naturligvis, at foreningen tilføres resurser, der gør det muligt ikke blot at holde hjulene i gang, men også at sætte nye initiativer i værk. Som nævnt er også det aktuelle debatarrangement muliggjort af udviklingsmidler, og efter puljens ophør med udgangen af 2009 er tiltag som dette i fare for igen at ligge uden for foreningens rækkevidde.

Debat til dessert

Det var dog ikke de negative forventninger, der prægede debatten over desserten den aften på Island Brygge, og ved bordene formuleredes langt flere tanker og idéer end ovenstående, som blev fremlagt i plenum, da den krydrede æblekage havde bundfældet sig. Kulturhusfolket er ikke kuert, og der kan og vil ganske givet blive fundet veje til at føre både kulturhusene og deres forening ind i fremtiden.

Sekretariatet har siden samlet de mange noter og idéer fra aftenen i en mindre rapport, der sammenkæder og fortolker både highlights og side-kicks. Den er tilgængelig på HiD’s hjemmeside og findes under menuen ”Aktuelle dokumenter”.

Kulturhusene som storfamilie

Mens markedsdiskussionen handler om kulturhusenes ageren udadtil i forhold til omverdenen, kom en anden diskussion til at handle om, hvordan man styrker de indre

NYE PLADSER OG PLATFORME I BYEN

Af Lasse Andersson, adjunkt, ph.d. og arkitekt maa ved Institut for Arkitektur Design og Medieteknologi Aalborg Universitet Partner i arkitektur og kulturbureauet U:R:D med speciale i kulturel byudvikling

Et centralt spørgsmål for de danske kulturhuse er hvorledes de møder en ny generation af kulturbrugere og kreative iværksættere, som ikke ønsker at indgå i traditionelle institutionelle rammer, og som arbejder i nye sociale netværk med løst knyttede og skiftende relationer.

Med afsæt i konkrete projekter som Platform4 i Aalborg og NDSM værftet i Amsterdam samt Skateparken i Malmø stilles skarpt på det nye landskab af kreative iværksættere og kulturbrugere som har potentiale som fremtidige ’kunder’ i butikken hos de danske kulturhuse. Det kræver dog, at kulturhusene og deres medarbejdere forstår de ny platforme og pladser, hvor ’kunderne’ færdes. Tilgangen til arbejdet med de nye brugergrupper er en facilitering og udvikling af de overordnede rammer frem for en styring af huse og deres indhold.

Med ph.d. afhandlingen ’Byen og de kreative Iværksættere’ rejser jeg spørgsmålet: Giver investeringerne i kulturel byudvikling og nye store kulturelle fyrtårne et reelt afkast i form af øget kulturproduktion og/eller økonomisk vækst. Eller skaber investeringerne blot nye teatre og musikhuse med lille aktivitet og begrænset ny kunstnerisk produktion, som er overbemandet med kulturelle administratører? Svaret er, at der er en overvægt på investeringerne i byens hårde infrastruktur, og at den kulturelle indholdsproduktion nedprioriteres. Der er derfor et begrundet behov for at udvikle byens kulturproduktion, og netop her har de danske kulturhuse i foreningen Huse i Danmark en mulighed for at understøtte udviklingen således, at der er det gode indhold i de huse, man bygger i fremtiden.

Det kræver dog et skift fra en brugerorienteret forvaltning af kulturen i husene mod en brugerreven innovation i husene og på skiftende platforme og pladser i byen. Dette skyldes, at de kreative iværksættere og byens vækstlag arbejder langt mere spontant og selvorganiserende end mange af de bestående brugere af de danske kulturhuse.

Afhandlingen påpeger tillige, at der er en forskel mellem på den ene side de politiske visioner og dens retorik og på den anden side den praktiske virkelighed, når byen i kultur og oplevelsesøkonomien udvikles. Afhandlingen viser, hvorledes en dansk provinsby som Aalborg søger at skabe rammebetingelser for de kreative iværksættere, og hvilken sammenhæng denne indsats har til byudviklingen i det, der kunne kaldes Oplevelsesbyen eller byen i kultur- og oplevelsesøkonomien. Som en del af ph.d. afhandlingen er eksperimentet Platform4 udviklet i samarbejde med Aalborgs vækstlag og byens erhvervsafdeling. Platform4 er et forskningseksperiment i skala 1:1 i byens rum med det formål at teste det lokale vækstlags potentiale og samtidig udvikle de offentlige forvaltnings evne til at facilitere en udvikling frem for at planlægge og styre den.

Platform4 eksperiment i skala 1:1

Platform4 er et eksperimenterende hus for kunst og teknologi, som har til huse i et råt 3000 m² stort pakhus på Østre havn i Aalborg. Det

Som optakt til HiD’s Hustræf og Seminar 2010 starter Lasse Andersson, der netop har afsluttet en ph.d. afhandling på Ålborg Universitet om ’Byen og de kreative iværksættere’ hermed en diskussion af morgendagens muligheder og udfordringer i kulturhusene.

er startet i juni 2008 og har som formål at inddrage slutbrugerne, de kreative iværksættere i udviklingen af miljøer for kreativt iværksætteri og kulturel produktion. Platform4 viser, at der er et udtalt behov for nye afgrænsede eksperimenter og nytænkende tiltag i såvel byens rum, som når det gælder udvikling af kreativt iværksætteri.

Eksperimenter som udfordrer det gængse mantra, hvor de nye store kulturfyrtårne er målet, når danske byer og kommuner udvikler byen set i et kultur- og oplevelsesøkonomisk perspektiv.

For at sikre at de, der sætter dagsordenen i den omkringliggende kontekst, er med i Platform4-projektet inddrages fra starten følgende aktører:

1. De kreative iværksættere fra byens vækstlag
2. Den private developer
3. Byens planlægnings- og byudviklingsmyndigheder
4. Erhvervsafdelingen under Borgmesterforvaltningen
5. Kulturforvaltningen
6. Erhvervslivet

De kreative iværksættere er centrale for hele projektet og eksperimentet. De øvrige aktører skal ikke drive en udvikling, men være med til at facilitere et eksperiment på tværs af normale sektorskel med det mål at give det kreative vækstlag chancen for at drive udviklingen ’bottom-up’.

Mantraet i udviklingen af Platform4 har været, at det er et eksperiment og ikke en sikker investering med garanti for succes for de parter der støtter projektet økonomisk. Hernæst har det i forhold til brugerne hele tiden været centralt, at det handlede om at skabe konkrete kunst og teknologi projekter og ikke nye visioner og ideer. Handling frem for snak har været højt prioriteret, og dette er understøttet ved, at der er tilvejebragt frie projektmidler til at støtte udviklingen af nye innovative kunst og teknologiprojekter og events. Der har dog hele tiden været arbejdet med, at de, der får projektmidler, selv skal tilvejebringe medfinansiering for at skabe ejerskab og energi i projekterne. Siden Platform4 startede i juni 2008, er der afviklet 10-12 større projekter. Det drejer sig om projekter, der kobler teknologi og kunst eller søger at udforske, hvorledes de brugerdrøve projekter og events kan koble et kulturelt socialt forandringsrationale (brugerdrøve udvikling) med det økonomiske rationale (top-down).

Platform4 kan på mange punkter ses som en nedskalering af den model, der ligger bag det store brugerdrøve iværksætterhus, NDMS i Amsterdam.

NDMS i Amsterdam

NDSM værftet viser, at der ligger et enormt potentiale i at give udviklingen af dele af byen og den kulturpolitiske agenda tilbage til slutbrugerne – i NDMSs tilfælde kunstnere og de kreative iværksættere. NDMS bygger på forgreninger fra ’squatterne’ (besættterne) i Amsterdam.

Skate Parken i Malmø.

Kunststadt i NDSM er hjemsted for 200 kreative iværksættere.

Bag de store porte til NDSM findes Kunststadt og skatebanen som er centralnervene i NDSM Fotos Lasse Andersson

I NDSM værftet ses byen som værende et skelet, hvor de kreative iværksættere kan udvikle deres miljøer. Hele filosofien bag NDSM, som har eksisteret siden 2003, og den fremgangsmåde, som benyttes, bygger på en brugerinddragelsesmetode, som er udviklet i Amsterdam kaldet ’Stadt als Casco’ (byen som et skellet). Den kan betegnes som en innovativ model for kulturel byudvikling. Byen og udviklingen tænkes i et socialt og kulturelt perspektiv med fokus på slutbrugeren. Målet er, at slutbrugeren kan købe byen tilbage til sig selv, og i NDSM er slutbrugeren de kreative iværksættere. Det er således tale om en udvikling af rammebetingelserne for de kunstneriske og kulturelle iværksættere, som foretages i en mellemtung mellem ’bottom-up’ og ’top-down’ udvikling i samspil mellem offentlige og private virksomheder og med iværksætterne som de centrale drivkræfter.

Stappelbäddsparken i Malmø

Til samme kategori hører Stappelbäddsparken i Malmø, som udvikles i det tidligere industrikvarter, der ligger bag den centrale havnefront i Malmø. Her vokser et miljø med kreative virksomheder, skatekultur og mange andre kulturtilbud frem. To grundsætninger ligger til grund for projektet, som sker i samarbejde mellem kommunale forvaltninger, skateprojektet kaldet Bryggeriet og private virksomheder.

1. D.I.Y-W (Do It Your Way) rettet mod de etablerede kulturaktører og iværksættere
2. D.I.Y (Do It Yourself) rettet mod de nye unge brugere

I begge tilfælde er brugeren ’kongen’, mens det er Stappelbäddsparken ansattes opgave at understøtte brugerne. Hos de unge handler det også om at stille krav om samarbejde med andre brugere og om praktisk hjælp, mens det hos de mere erfarne aktører handler dels om facilitering, men også om professionalisering, hvor der er brug for dette. Et centralt element i Stappelbäddsparken er den enestående og fantastiske beton skateboardbane, der ligger med Turning Torso i baggrunden.

Et nyt potentiale for kulturhusene

I dette mellemland mellem, på den ene side den brugerdrøve udvikling hos de kreative iværksættere og de moderne kulturproducenter, og på den anden side de danske byers overordnede politiske visioner omkring kultur- og oplevelsesøkonomien, er der i dag et reelt tomrum. Det er det potentiale, som de danske kulturhuse kan udnytte, hvis de forstår at forny den traditionelle brugerdrøve tilgang til kulturen i Danmark. De kreative iværksættere og kulturproducenterne i spontankulturen kommer ikke nødvendigvis af sig selv til husene. Husene er derfor nødt til at søge mod de nye platforme og pladser, som opstår rundt omkring i Oplevelsesbyen og hjælpe med at understøtte og facilitere, det der sker.

Husene skal stille deres kompetencer og viden om de lokale forvaltningsstrukturer til rådighed, viden om tilladelser til events og arrangementer. Åbne de usynlige barrierer, som vækstlaget og de kreative iværksættere oplever er svært at trænge igennem, når man arbejder med en kultur, som ikke underlægger sig ’frægheden’ i normal-kulturen. Endelig skal husene være med til at understøtte professionalisering, når behovet opstår.

De kreative iværksættere og spontankulturen er et potentiale for fremtidens kulturhuse i Danmark